

Với sự phát triển như vũ bão của khoa học & công nghệ, nhu cầu phồn vinh tiến, thời tiết, máy móc hiện đại, hệ thống truy cập thông tin liên lạc đã làm thay đổi cách tiếp cận, khai thác thông tin của người dùng. Đây là một thách thức viễn thông, hay đánh mất vị thế của mình với vai trò là nơi cung cấp thông tin và tri thức cho người dùng? Đây là vấn đề đặt ra cho hệ thống viễn thông Việt Nam trong bối cảnh mạng công nghiệp 4.0.

Điểm mấu chốt không gian thị trường viễn thông.

Vừa qua, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đã thực hiện một cuộc điều tra về 106 thị trường viễn thông: Thị trường Quốc gia Việt Nam, 63 thị trường tỉnh, thành phố, 36 thị trường truyền hình cáp, Cao tốc và 6 thị trường B, ngành TW. Theo Vụ trưởng Vụ Thị trường, Bộ VHTTDL TS. Vũ Đình Ngọc Thúy Nga, thì kết quả điều tra cho thấy: 98% thị trường viễn thông có xây dựng và vận hành thị trường viễn thông, hình thành nên vận tải liên lạc, tài liệu số; trong đó một số thị trường, trung tâm thông tin - thị trường viễn thông đã xây dựng được vận tải liên lạc, tài liệu số lớn, như: Thị trường Quốc gia Việt Nam, Thị trường Khoa học công nghệ TP Hồ Chí Minh, Thị trường TP. Cần Thơ, Trung tâm Thông tin Thị trường viễn thông – Đài truyền hình Quốc gia Hà Nội v.v.....

Trong quá trình xây dựng và vận hành, để tăng cường bổ sung cho vận tải liên lạc, tài liệu số của mình, 35% thị trường Việt Nam đã thực hiện mua/ thuê quyền sử dụng tài nguyên số do bên ngoài cung cấp. Để hình thành vận tải liên lạc, có 37% thị trường cũng đã thực hiện liên kết, sử dụng chung nguồn lực thông tin với các thị trường khác. Tuy nhiên, qua số liệu điều tra, thì thấy số lượng tài liệu số của các thị trường hiện có chưa nhiều. Việc số hóa tài liệu được thực hiện trong các thị trường là tài liệu nội sinh (từ các truyền hình cáp, viễn thông nghiên cứu...), tài liệu hỗ trợ bổ sung, tài liệu đặc thù (trong các thị trường công nghệ).

Giám đốc Thị trường Quốc gia Việt Nam, Bà Kiều Thúy Nga cho rằng, trong bối cảnh như vậy, chuyên điểm không gian thị trường viễn thông là yêu cầu bắt buộc. Không gian mới sẽ phải được tăng cường đồng bộ, thời tiết công nghệ hiện đại. Do đó, thị trường cần định hình lại các dịch vụ, điểm mấu chốt truyền hình cáp & không gian thị trường viễn thông theo hướng tăng cường các dịch vụ số. Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch cần đánh giá, từng bước thực hiện công nghệ, công nghệ CNTT trong hoạt động thị trường viễn thông hiện nay; đồng thời nghiên cứu, đánh giá tác động của công nghệ mới trong hoạt động thị trường viễn thông, nhằm xác định những hướng mới ưu tiên, để có chính sách hợp lý, điều chỉnh chi phí liên quan phát triển thị trường phù hợp sự phát triển của công nghệ mới và yêu cầu của xã hội.

Trước những biến chuyển nhanh chóng đang có những tác động lớn đến lĩnh vực thị trường số, TS. Huỳnh Mạnh Đức - Khoa Thương mại - Thông tin, Trường Đại học Văn hóa TP. Hồ Chí Minh cho rằng, Luật Thương mại số tiếp tục ra đời, cần có quy định về các thị trường số và liên thông trong hoạt động thương mại. Nhà nước cũng cần sớm ban hành chính sách về truy cập mạng, về số hóa tài liệu điện tử, về quy định truy cập tài liệu điện tử đối với người sử dụng thương mại; đồng thời Nhà nước cũng cần đầu tư kinh phí, có chính sách khuyến khích đầu tư cho việc phát triển các nguồn tài liệu mạng. Còn theo TS. Nguyễn Hoàng Sơn, Giám đốc Trung tâm Thông tin - Thương mại, ĐHQG Hà Nội, việc quy định về số hóa là điểm mấu chốt, có tính cách mạng của Luật Thương mại số tiếp theo. Nếu không được pháp lý hóa, sẽ làm khó sự phát triển của thị trường Việt Nam.

Số hóa tài liệu thương mại là cần thiết, những nhà chuyên gia bản khoăn về vấn đề bản quyền & sự hiệu quả khi thực hiện số hóa và liên kết thị trường số. Theo ông Nguyễn Ngọc Bình - Phó Chủ tịch Trung tâm Công nghệ Xu hướng, In và Phát hành, Bộ Thông tin và Truyền thông: Có sự xung đột giữa thị trường số với Luật Sở hữu trí tuệ. Nếu Luật Thương mại không làm rõ việc số hóa tài liệu, liên kết và chia sẻ tài liệu số, thì sẽ dẫn đến điểm chết, toàn bộ dữ liệu số đang số hóa sẽ bị “đóng băng”. Bên cạnh đó, dữ liệu Thương mại hàng hóa quốc tế về việc số hóa tài liệu hiện có trong nước, những cũng phải đi kèm với quy định tài liệu mua của nước ngoài, nếu không, sẽ mất kiểm soát.

“Có gì mới” cho thị trường số.

Số hiệu trí tuệ đang là nút thắt trong xây dựng thị trường số ở Việt Nam

Bản quyền tác giả và truy cập mở là hai vấn đề đặc biệt quan trọng trong việc truy cập và tra cứu tài liệu mở của các thị trường viễn thông. Chủ tịch Hội Thị trường Viễn thông Việt Nam Nguyễn Hữu Giỏi cho rằng: Vấn đề bản quyền tác giả đang là “nút thắt” trong liên thông thị trường viễn thông. Theo Luật Số hiệu trí tuệ năm 2005, Điều 25 quy định các trường hợp hợp tác tác phẩm đã công bố không phải xin phép, không phải trả tiền nhuận bút, thù lao, trong đó có khoản 1, mục d là: “Sao chép tác phẩm để lưu trữ trong thị trường viễn thông vì mục đích nghiên cứu”. Nhưng để quy định này khi thi trong liên thông và xây dựng thị trường số, thì ai sẽ cho phép/cấp phép quyền truy cập tài liệu/tài nguyên thông tin trong các thị trường viễn thông ở Việt Nam? Hiện tại, một số thị trường có cơ sở dữ liệu khổng lồ (vượt hàng trăm nghìn bài ghi và cơ sở dữ liệu toàn văn khá lớn), song nhà nước ta chưa có văn bản pháp quy nào để “cởi trói” cho việc truy cập mở các tài liệu và tài nguyên thông tin trong các thị trường viễn thông.

Các dịch giả đang tiếp tục tác vụ trên trang web của Hội Thư viện Việt Nam

“Có gì lên ngôi nóng hay bị nhún chìm trong thị trường” là cách nói mà Hiệp Hội Thư viện Thế giới (IFLA) ví von cho những thách thức mà ngành thư viện các quốc gia phải vượt qua trong đời sống hiện nay. Theo đó, thư viện công cộng cần xây dựng được nguồn lực thông tin phong phú, đặc biệt là xây dựng các sưu tập số, với hình thức số đa chiều, cùng với các siêu dữ liệu có khả năng đáp ứng nhu cầu của người sử dụng, nếu không sớm thì muộn thì các nhà mình với vai trò là nơi cung cấp thông tin và tri thức cho toàn xã hội.

Việt Nam, Luật Thư viện đang được xây dựng và hoàn thiện, sắp tới sẽ được ban hành; được kế thừa sự ghi nhận quy định triết lý những thách thức và rào cản đã nêu trên, tạo điều kiện cho công nghệ thông tin, xây dựng và triển khai thành công thư viện điện tử trong kỷ nguyên số Việt Nam hiện tại và tương lai./.

Ngọc Phương

(Nguồn Báo điện tử Đới bình luận nhân dân, ngày 03/8/2019)